

In Vreme de Razboi de Ion Luca Caragiale

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Opera lui Caragiale, nu foarte voluminoasa, dar variata sub aspect tipologic, a surprins contemporanii autorului prin trecerea cu succes de la o anumita specie la alta, de la realismul clasic la naturalism. Daca dramaturgia si schitele stau sub semnul realismului, o parte a nuvelisticii sale (O facie de Paste, Pacat, In vreme de razboi) sondeaza zonele obscure ale constiintei umane, dezvaluind un scriitor naturalist prin excelenta, asa cum il considera si G. Calinescu - "scriitorul cel mai zolist".

Caragiale apartine epocii marilor clasici, alaturi de Eminescu, Slavici, Caragiale.
Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie.

Nuvela in vreme de razboi este publicata in Gazeta sateanului, intre 1898-1899 (nefiind tiparita in volum in timpul vietii scriitorului). Titlul reflecta faptul ca intamplarile au loc in vremea unui razboi (probabil cel de Independenta din 1877) fiind, in paralel, si o trimitere simbolica la conflictul interior pe care il traieste personajul lui Stavrance.

Pentru ca discutam despre o nuvela psihologica, tema o reprezinta obsesia carciumarului Stavrance, devenit bogat in urma disparitiei fratelui sau, pe care il mosteneste. Evolutia starii psihice, de la cosmar si halucinatii pana la nebunie este analizata in spirit naturalist.

Nuvela este structurata in trei capitole, fiecare constituind o naratiune in sine. In prima parte (expozitiunea si intriga) facem cunostinta cu cei doi frati si aflam povestea uimitoare a parintelui lencu; in a doua parte se pune accent pe labilitatea psihicului uman, Stavrance fiind urmarit de obsesia intoarcerii fratelui sau, iar ultima parte, care contine punctul culminat si deznodamantul, prezinta confruntarea in plan real dintre cei doi si declansarea nebuniei lui Stavrance.

Trasaturi specifice

Desi este subintitulata "schita", naratiunea corespunde definitiei nuvelei, pentru ca nu se opreste asupra unui singur moment semnificativ din viata personajelor (asa cum se intampla in schita) si, in plus, evenimentele sunt verosimile, iar accentul cade pe caracterizarea personajelor (in plus, in epoca speciile literare nu erau inca foarte clar definite, multe dintre operele literare in proza imbinand trasaturi ale diferitelor specii epice).

Naratorul, desi incearca sa fie obiectiv, pare a purta in permanenta o masca sub care se ghiceste ironia autorului (mai ales in prima parte a nuvelei, atitudine evidenta si in alte nuvele - vezi, de pilda, La hanul lui Manjoala). Mimand inocenta narativa, acesta regizeaza discret primul tablou al nuvelei, prezentand cateva aventuri ale unei bande de hoti care prada satele din jurul padurii Dobroienilor. intrucat "popa [din satul Podeni] era om cu dare de mana", este de mirare ca acesta nu a fost inca pradat, insa curand va avea loc un jaf si asupra gospodariei sale in urma caruia raman -si aici ne miram din nou alaturi de narator - un "buiestras minunat si doua iepe de prasila"

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

pe care hotii au omis sa le ia. stefan Cazimir observa acest efect de regie: "Parasind in unele momente postura traditionala a demiurgului omniscient si omniprezent, naratorul semnaleaza o cunoastere incompleta a evenimentului relatat sau ascunde intentionat unele detalii ale acestuia." (stefan Cazimir, Nu numai Caragiale, Buc, Ed. Cartea Romaneasca, 1984, p. 105)

Ironia cu o usoara tenta moralizatoare insoteste intreaga expozitiune: lumea crede ca averea preotului lancu provine dintr-o sursa secreta ("gasise vreo comoara"), intr-o seara popa "a facut prostia sa ramana acasa de tot singur" (era tocmai seara in care vor veni hotii; atacul inscenat va fi dezvaluit ulterior sub forma unei lovituri de teatru), dupa ce hotii sunt prinsi, lancu fugi la fratele sa pe care il roaga sa-l sfatuiasca - "am venit la d-ta ca la un duhovnic" (are loc o schimbare a rolurilor - preotul se spovedeste hangiului, nu invers, cum ar fi fost traditional).

Aparent dezinteresat, Stavrance il ajuta pe fratele sau sa se alature unui grup de voluntari care pleaca la razboi, prezentandu-l pe fostul preot drept actualul domn lancu Georgescu.

Mimarea smereniei (evidenta in timpul hotiilor lui lancu) nu este straina nici lui Stavrance. Dupa decesul mamei (provocat de durerea disparitiei fiului), primeste o scrisoare de la soldatul lancu si, dupa ce desface "nervos" plicul, si citeste cuvintele din partea fratelui care nu stia de moartea mamei, Stavrance "isi sterge ochii cu coltul sortului si, foarte induiosat, urma semnele pe petecul de hartie". Adevarata atitudine avara a hangiului este dezvaluata de un pasaj in care naratorul afiseaza din nou inocenta: "Curios lucru! Cine ar fi vazut figura lui neica Stavrance (...) ar fi ramas de mirare pricepand bine ca in sufletul fratelui mai mare nu se petrecea nimic analog cu bucuria la citirea vestilor despre succesul de bravura al raspopitului". Prima parte se incheie cu vestea mortii sublocotenentului lancu Georgescu, in urma careia domnul Stavrance plange mult, dar nu se lasa "coplesit asa de durere" si (ironie!) pleaca repede la targ pentru a afla in mod oficial de la un avocat care sunt conditiile pentru a intra in posesia averii fratelui mort.

Al doilea capitol analizeaza evolutia starii interioare a hangiului sub influenta spaimei intoarcerii fratelui. Laitmotivul (si obsesia eroului) este replica lui lancu "Gandea c-am murit, neica?", idee care amplifica teama initiala pana la cosmar, halucinatii si culmineaza cu nebunia din capitolul III.

-Caracterizarea personajului-

Nuvela psihologica analizeaza in special relatia dintre individ si conditia sa sociala, insistand pe evenimentele care influenteaza dramatic viata personajelor. Temele preferate sunt obsesia, frica, nebunia. Interesul pentru patologic (observat de G. Calinescu) se intersecteaza cu observatia sociala, cu prezentarea factorilor care contribuie la formarea si, ulterior, la modificarea personalitatii eroului (ereditatea - mimarea smereniei si disimularea adevaratelor sentimente sunt impartasite de ambii frati - si mediul), ceea ce confera caracter naturalist nuvelei.

In persoana lui lancu se ascunde dorinta lui Caragiale de a critica o categorie umana mai larga - a demagogilor, a persoanelor machiavelice care se ascund sub aparenta normalitatii. Ironia este cu atat mai usturatoare, cu cat, prin vocatia sa de preot, lancu ar fi trebuit sa condamne faptele hotilor, nu sa fie el insusi capul bandei. Replica finala - "N-am noroc!" - subliniaza cu umor negru destinul sau ambiguu, sugerand si natura de farsa tragica a naratiunii.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Hangiu! Stavrache, prezentat pentru inceput ca un om de treaba, cinstit, "cu han in drum", dovedeste acelasi caracter inselator ca si fratele sau. Sub masca ajutorului dezinteresat, el il trimite pe acesta cu grupul de voluntari pe front, insa falsa actiune este dezvaluata de nervozitatea cu care primeste plicul cu vesti de la cel pe care il spera pierdut. Teama ca lancu se va intoarce este exprimata de gandurile si seria de intrebari retorice ("interesanta-i cladire de ipoteze" - spune naratorul), curmate insa de primirea vestii ca sublocotenentul lancu Georgescu a murit pe front. Duplicitatea personalitatii sale (amuzanta si tragica in acelasi timp) este sarcastic surprinsa de narator: "D. Stavrache a plans mult, mult, zdrobit de trista veste. Dar un barbat trebuie sa-si faca inima, nu trebuie sa se lase coplezit asa de durere. A strans bine scrisoarea, (...) s-a plecat repede la targ sa intrebe pe avocat cu ce forme intra cineva regulat in stapanirea averii unui frate bun pierdut, care n-are alt mostenitor."

Ceea ce declanseaza teama lui Stavrache este replica avocatului care ii spune ca singurul care ar putea revendica averea este chiar lancu. Dupa cinci ani aflam ca acesta "venea din cand in cand de pe alta lume sa turbure somnul fratelui sau" si sa nasca nelinisti in sufletul acestuia. Cosmarurile se transforma treptat in halucinatii si lancu apare in fata lui Stavrache in persoana unui ocnas care incearca sa-l sugrume. Ambiguitatea intamplarii este data de trecerea imperceptibila de la realitate la vis si chiar delir. in cumplita inolestare iese la iveala ura lui Stavrache si denaturarea starii sale psihice. A doua aparitie a lui lancu, tot intr-o halucinatie, se petrece pe vreme de toamna, cand afara ploua marunt si "gandurile omului incepusera sa sfaraie iute in cercuri stramte". De data aceasta i se arata sub infatisarea unui capitan in armata, o aratare cu un ras demonic pe care Stavrache o ataca salbatic. Pentru a treia oara, lancu apare in plan real cu simpla dorinta de a fi ajutat financiar de fratele sau. Scena este pregatita in spirit naturalist. Viscolul care s-a pornit consoneaza cu agitatie interioara a hangiuului. Acesta se comporta violent cu o sarmana fata venita sa cumpere gaz si intampina cu ostilitate nou-sositii la han. Acelasi joc al identitatii ascunse gasim si la ultima intalnire.

Descrierea este foarte asemanatoare intalnirilor anterioare din halucinatiile hangiuului, delimitarea realului de oniric nefiind marcata in nici una dintre ocazii. Declansarea nebuniei este semnalata de analiza amanuntita a schimbarilor fiziologice: "deschise gura mare sa spuna ceva, dar gura, fara sa scoata un sunet, nu se mai putu inchide; ochii clipira de cateva ori foarte iute si apoi ramasera mari privind tinta", mainile ii sunt tepene, apoi incepe sa-si framante degetele, gura se inchide iar si falcile se inlesteaza. Lupta dintre cei doi este de o violenta patologica si culmineaza cu rasul sinistru al celui innebunit care ia locul (in mod ironic), prin cantecul popesc, fratelui sau, fost preot.

-Stil. Limbaj.-

Folosirea interogatiilor si a exclamatiilor retorice, alaturi de abundenta verbelor accelereaza ritmul si amplifica suspansul intr-o poveste care pare a fi regizata de un narator nu tocmai obiectiv. Replicile sunt scurte, dialogul alterneaza cu monologul care permite introspectia necesara analizei psihologice.